

Sygn. akt IV CSK 125/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa S. w W.
przeciwko V. Spółce Akcyjnej w G.
o zapłatę oraz o zobowiązanie do udzielenia informacji,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 3 września 2015 r., sygn. akt I ACa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok w punkcie drugim (II) w części
oddalającej apelację strony powodowej oraz w punkcie trzecim
(III) i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...], pozostawiając temu
Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

S. z siedzibą w W. pozwem przeciwko V. S.A. z siedzibą w G. wniosło o nakazanie udzielenia określonych informacji dotyczących reemisji w sieciach kablowych programów radiowych i telewizyjnych utworów, w których zawarte były artystyczne wykonania utworów muzycznych i słowno - muzycznych artystów wykonawców reprezentowanych przez powoda w następstwie powierzenia praw, w tym wysokości przychodów uzyskanych przez pozwaną, za okres od dnia 14 marca 2003 r. do dnia 31 stycznia 2013 r. oraz o zapłatę wynagrodzenia za ten sam okres odpowiadającego trzykrotności stawek wyliczonych według Tabeli Stawek Wynagrodzenia S..

Wyrokiem częściowym z dnia 26 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w G. zobowiązał pozwaną spółkę do udzielenia powodowi, w terminie 14 dni od uprawomocnienia się tego wyroku, informacji:

- jakie programy telewizyjne, z przyporządkowaniem do poszczególnych nadawców oraz pakietów oferowanych przez pozwaną, pozwana reemitowała w sieciach kablowych w okresie od dnia 29 marca 2010 r. do dnia 31 stycznia 2013 r., ze wskazaniem dla poszczególnych (przyporządkowanych do pakietów) programów w poszczególnych miesiącach: liczby abonamentów przypisanych do osób fizycznych, osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej;
- jakie programy radiowe z przyporządkowaniem do poszczególnych nadawców oraz pakietów oferowanych przez pozwaną, pozwana reemitowała w sieciach kablowych w okresie od dnia 29 marca 2010 r. do dnia 31 stycznia 2013 r., ze wskazaniem dla poszczególnych (przyporządkowanych do pakietów) programów w poszczególnych miesiącach: liczby abonamentów przypisanych do osób fizycznych, osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej;
- o wysokości przychodów uzyskanych przez pozwaną w okresie od dnia 29 marca 2010 r. do dnia 31 stycznia 2013 r. z tytułu reemisji programów telewizyjnych i radiowych, o których mowa powyżej;
- oddalił powództwo o udzielenie informacji o wskazanym zakresie za okres od dnia 14 marca 2003 r. do dnia 28 marca 2010 r.

Wyrokiem z dnia 3 września 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda i pozwanej. Sąd drugiej instancji podzielił podstawę faktyczną i prawną zaskarżonego rozstrzygnięcia. Ustalił, że S., dalej jako: "S." lub „O.”, jest organizacją zbiorowego zarządzania, która na mocy decyzji Ministra Kultury i Sztuki z dnia 1 lutego 1995 r., kolejno zmienianej, ostatecznie decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 lipca 2010 r., sprawuje zbiorowy zarząd prawami pokrewnymi do artystycznych wykonania utworów muzycznych i słowno- muzycznych artystów wykonawców, uprawniający także do pobierania wynagrodzeń na następujących polach eksploatacji: utrwalanie, zwielokrotnianie, wprowadzanie do obrotu, najem, użyczenie, odtwarzanie, nadawanie, reemitowanie, publiczne udostępnianie artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez niego wybranym. Stowarzyszenie zawiera umowy dotyczące tych pól eksploatacji stosując tabele stawek wynagrodzeń za reemisję w sieci kablowej programów telewizyjnych i radiowych, zgodnie z którą stawka wynagrodzenia za każdy abonament wynosi 0,15 zł miesięcznie lub 0,35% od wpływów nadawcy (dla programów telewizyjnych) lub 0,10% od wpływów nadawcy (dla programów radiowych). Pozwana V. S.A. prowadzi działalność gospodarczą polegającą na nadawaniu i rozpowszechnianiu podmiotom trzecim polskich i zagranicznych programów telewizyjnych i radiowych, pierwotnie nadawanych przez innych wykonawców, drogą przejmowania ich w całości i bez zmian od organizacji telewizyjnych poprzez równoczesne i integralne przekazywanie tych programów do powszechnego odbioru (reemisja) w ramach kanałów telewizyjnych pogrupowanych w różne pakiety. Wśród programów reemitowanych przez spółkę V. znajdowały się między innymi utwory z artystycznymi wykonaniami, do których prawa autorskie pozostawały w zarządzie S.. Bezspornym jest, że V. nie zawarła ze S. żadnej umowy upoważniającej do korzystania z nich i nie uiszczała żadnych kwot z tego tytułu na jego rzecz.

Dokonując oceny prawnej powyższego stanu faktycznego sąd pierwszej instancji odniósł się do dwóch kwestii. W pierwszej kolejności, czy przysługuje legitymacja czynna dochodzenia odszkodowania, stanowiącego warunek dochodzenia roszczenia informacyjnego. Zdaniem sądu powód jako organizacja zbiorowego zarządzania w rozumieniu art. 104 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r.

o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej jako: u.p.a.p.p.) korzysta z domniemania prawa do zbiorowego zarządzania prawami pokrewnymi do artystycznych wykonania, w tym na polu eksploatacji, jakim jest reemisja (art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p.), a pozwana go nie wzruszyła. Wskazał na odmienny przedmiot ochrony praw pokrewnych i zakresu pól eksploatacji, co do których artyście przysługuje prawo rozporządzania i uzyskiwania wynagrodzenia. Wyjaśnił, że różnica w ukształtowaniu pól eksploatacji utworów i artystycznych wykonania występuje w zakresie uprawnień do nadawania, reemitowania i odtwarzania, które mogą przyjmować postać wyłączności lub prawa do wynagrodzenia. Zgodnie z art. 21¹ ust. 1 u.p.a.p.p. warunkiem reemisji w sieciach kablowych utworów nadawanych w programach organizacji radiowych i telewizyjnych oraz artystycznych wykonania, fonogramów i wideogramów wykorzystanych w programach jest zawarcie umowy z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Jeżeli rozpowszechnianie powyższych danych odbywa się za pomocą egzemplarza wprowadzonego do obrotu, operatorzy sieci kablowych nie mają obowiązku uzyskiwania zezwolenia na reemisję, jednak artystom przysługuje prawo do wynagrodzenia (art. 86 ust. 3 u.p.a.p.p.). Sąd ocenił, że odesłanie w art. 92 do art. 21¹ u.p.a.p.p. należy interpretować w ten sposób, że pośrednictwo organizacji zbiorowego zarządzania jest niezbędne przy ustaleniu wysokości wynagrodzenia za wykorzystanie artystycznego wykonania. Bezumowne przystąpienie do reemisji stanowi naruszenie majątkowych praw autorskich i roszczenia z tego tytułu mogą być dochodzone przez takie organizacje. Środki ochrony autorskich praw majątkowych, przewidziane w art. 79 ust. 1 u.p.a.p.p. mają odpowiednie zastosowanie do artystycznych wykonania (art. 101 u.p.a.p.p.). Sąd ocenił, że pozwana naruszyła bezwzględne prawa pokrewne do artystycznych wykonania poprzez korzystanie z nich mimo nie zawarcia stosownej umowy, w konsekwencji czego powodowi przysługuje roszczenie odszkodowawcze. Dochodzone roszczenie informacyjne ma względem niego charakter pomocniczy i służy sprecyzowaniu jego wysokości. Informacje, których udzielenia domaga się powód są niezbędne i pozostają w związku z dochodzonym roszczeniem pieniężnym, którego wyliczenie wymaga ustalenia liczby abonentów operatora kablowego i uzyskiwanych z tego tytułu przychodów.

Sąd podzielił zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwaną. Wskazał, że roszczenia o ochronę autorskich praw majątkowych przedawniają się w terminach określonych art. 118 k.c., za wyjątkiem roszczeń o naprawienie szkody przewidzianych w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit b u.p.a.p.p. do których, ze względu na deliktowy charakter, ma zastosowanie art. 442¹ k.c. Przepis ten przewiduje trzyletni termin przedawnienia biegnący od dnia w który poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia. Stowarzyszenie miało świadomość działalności reemisyjnej pozwanego operatora kablowego mimo nie zawarcia umowy. Pierwsze działania mające na celu dochodzenie praw przeszkadzanych w nim twórców podjęło wytaczając w dniu 29 marca 2013 r. obecne powództwa, zatem mogłoby skutecznie dochodzić roszczeń majątkowych jedynie za okres od dnia 29 marca 2010 r., a wcześniejsze żądania uległy przedawnieniu. W ocenie Sądu Okręgowy roszczenie o zapłatę wynagrodzenia (art. 86 ust. 2 i 3 u.p.a.p.p.) ma inny charakter jak roszczenie odszkodowawcze przewidziane art. 79 ust. 1 pkt 3 u.p.a.p.p. Mimo nie sprecyzowania w pozwie wprost tytułu roszczenia określenie, że obejmuje ono trzykrotność stawki, wskazanie w uzasadnieniu jednocześnie art. 86 u.p.a.p.p. (bez jednostek redakcyjnych) i art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. oznacza dochodzenie zasądzenia roszczenia odszkodowawczego. Sąd zauważył, że pozew w obecnej sprawie obejmuje zarówno żądanie informacyjne jak i zapłaty. Determinuje to, jego zdaniem, termin przedawnienia, gdyż przyjęcie odmiennych zasad oraz terminu przedawnienia roszczenia zasadniczego i pomocniczego, wynikających z tego samego zobowiązania, pozostawałoby w sprzeczności z instytucją przedawnienia. Co do zasady Sąd przyjął, że roszczenie informacyjne między tymi samymi stronami może przedawniać się w różnych okresach, w zależności od tego jakie roszczenie zasadnicze zabezpiecza jednak, nawet gdyby powód dochodził tylko roszczenia informacyjnego, powinien już wówczas określić i sprecyzować przyszłe roszczenie zasadnicze, które ma być zabezpieczone. Sąd uznał, że nie zasługuje na uwzględnienie zarzut nadużycia przez powoda prawa podmiotowego.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji w części oddalającej apelację powoda złożył powód. Skarga oparta jest na obu podstawach

kasacyjnych. W ramach naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzuca uchybienie:

- art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż uregulowane tam roszczenie informacyjne ma charakter akcesoryjny i pomocniczy względem roszczenia głównego, podczas gdy ma charakter samoistny i procesowo samodzielny;
- art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż roszczenie informacyjne pozostaje w ścisłym związku z roszczeniem zasadniczym o zapłatę i wynika z istnienia zobowiązania danego podmiotu do zapłaty wynagrodzeń lub innych opłat, podczas gdy służy ono nie tylko organizacji zbiorowego zarządzania w zakresie jej działalności i może być skierowane do każdego podmiotu dysponującego stosownymi informacjami;
- art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż to roszczenie jest związane z dochodzeniem wynagrodzenia lub opłat, podczas gdy ma samodzielny charakter procesowy;
- art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż uregulowane tam roszczenie nosi cechy zabezpieczenia roszczenia o zapłatę wynagrodzeń lub innych opłat, a tym samym organizacja zbiorowego zarządzania występując z tym roszczeniem musi wykazać, jakie roszczenia zasadnicze mają zostać zabezpieczone poprzez roszczenie informacyjne;
- art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż roszczenie informacyjne jest powiązane z konkretnym żądaniem zapłaty, które determinuje termin przedawnienia roszczenia informacyjnego, co doprowadziło do błędnego uznania, że okolicznościach sprawy uległo przedawnieniu, podczas gdy roszczenie informacyjne ma charakter samodzielny, a upływ okresu przedawnienia roszczeń o zapłatę nie ma wpływu na jego realizację;
- art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na zawężeniu (ograniczeniu) charakteru i celu roszczenia informacyjnego, które służy organizacji także do kontroli, umożliwienia i ułatwienia poboru, podziału i wypłaty wynagrodzeń lub opłat;

- art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu obowiązku każdorazowego wskazania przez powoda jakie roszczenia zasadnicze ma zabezpieczać roszczenie informacyjne, podczas gdy ma ono samoistny i procesowo samodzielny charakter oraz nie jest formą zabezpieczenia roszczenia o zapłatę;
- art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że roszczenie informacyjne jest powiązane konkretnym żądaniem zapłaty, które determinuje termin przedawnienia, podczas gdy mają one charakter samodzielny i termin przedawnienia roszczenia zapłatę nie ogranicza treści prawa do informacji;
- art. 105 ust. 2 w zw. z art. 79 ust. 1 pkt 3 lit b u.p.a.p.p. poprzez błędną wykładnię a przez to niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu związku obu roszczeń, a w konsekwencji uznanie, że roszczenie dotyczące informacji za okres od dnia 14 marca 2003 r. do dnia 28 marca 2010 r. uległo przedawnieniu;
- art. 118 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię, a w konsekwencji nie zastosowanie, polegające na przyjęciu, że roszczenie informacyjne powoda przedawnia się z upływem lat trzech a nie dziesięciu, a roszczenie dotyczące informacji za okres od dnia 14 marca 2003 r. do dnia 28 marca 2010 r. uległo przedawnieniu;
- art. 79 ust. 1 pkt 3 lit b u.p.a.p.p. w zw. z art. 442¹ § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, polegającą na przyjęciu, że uregulowane tam roszczenie o ochronę autorskich praw majątkowych ma charakter wyłącznie odszkodowawczy i podlega trzyletniemu okresowi przedawnienia, podczas gdy jest to środek samoistny, służący ochronie praw bezwzględnych.

W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy, wskazali uchybienie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez nienależyte wyjaśnienie istotnych okoliczności sprawy tj. znaczenia roszczenia informacyjnego i zakresu jego związku z roszczeniem o zapłatę, pominięcie roli tego roszczenia, nie rozważenie istotnych różnic pomiędzy formami żądania udzielenia informacji, brak wyjaśnienia, z jakiego przepisu wynika twierdzenie o zabezpieczającym charakterze roszczenia informacyjnego oraz

z jakiego przepisu wynika konieczność zastosowania art. 442¹ k.c. do przedawnienia roszczeń o zapłatę opartych na art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p.

Sąd Najwyższy zważył:

W pierwszym rzędzie wskazać należy, że skarga kasacyjna, nie spełnia standardów wyznaczonych przepisem art. 398⁴ k.p.c. Polski proces cywilny opiera się na zasadzie dwuinstancyjności, a skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Pozbawienie stron zdolności postulacyjnej i wprowadzenie obowiązkowego zastępstwa procesowego miało służyć zapewnieniu wysokiego poziomu pism procesowych przedstawianych Sądowi Najwyższemu. Winny być one sporządzane z odpowiednią starannością, zwięźle i odnosić się do istoty sprawy. Zarzuty stawiane w ramach podstaw kasacyjnych powinny być precyzyjne, a ich motywacja rzeczowa, jasna i emocjonalnie neutralna. Jeżeli zarzuty odnoszą się do tej samej kwestii, pokrywają się co do treści i argumentacji, to odbierają skardze kasacyjnej siłę przekonywania i osłabiają jej procesową skuteczność (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2013 r., III CSK 311/13, OSNC 2014, nr 7-8, poz. 83). Istota zagadnień prawnych występujących w sprawie jest oczywista, przedstawienie ich w jedenastu, niemal tożsamy, zarzutach i na kilkudziesięciu stronach uzasadnienia nie tylko było zbędne, wykraczające ponad potrzebę, niepotrzebnie antagonizujące, ale i stanowiło swoisty brak szacunku dla sądu i stron. Za nieprawidłowe uznać należy prowadzenie w skardze polemiki ze stanowiskiem sądu drugiej instancji oraz przedstawianie swoistego komentarza do uzasadnienia wydanego orzeczenia. Odnoszenie się przez Sąd Najwyższy kolejno do tak oznaczonych zarzutów jest zbędne i niecelowe, zatem motywy ograniczone zostaną do kwestii istotnych uzasadniających podjęcie orzeczenia kasatoryjnego.

Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. naruszenie przepisów prawa procesowego może stanowić skuteczną podstawę kasacyjną jedynie wówczas, gdy zostanie wykazany jego wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Polega on nie tylko na tym, że stwierdzone uchybienia bezpośrednio lub pośrednio miały lub mogły mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, ale i były tego rodzaju lub wystąpiły w takim natężeniu, że ukształtowały lub mogły ukształtować treść zaskarżonego orzeczenia. Naruszone przepisy muszą mieć ponadto charakter istotny. Sąd Najwyższy

wielokrotnie zwracał uwagę, że niedopuszczalne jest pośrednie kwestionowanie w skardze kasacyjnej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia pod pretekstem dopuszczenia się przez sąd uchybień procesowych, nadto w sposób właściwy dla postępowania apelacyjnego. Chybiona jest również podstawa kasacyjna skargi wskazująca na naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Jak zgodnie stwierdza judykatura i piśmiennictwo sporządzenie przez sąd drugiej instancji uzasadnienia orzeczenia nie odpowiadającego wymaganiom, stawianym przez wymieniony przepis, jedynie wyjątkowo może wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Ma to miejsce wówczas gdy, wskutek uchybienia wymaganiom określającym zasady motywowania orzeczeń, nie poddaje się ono kontroli kasacyjnej, w szczególności nie ma wszystkich koniecznych elementów, bądź zawiera takie braki, które ją uniemożliwiają (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83, z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 100, z dnia 9 marca 2006 r., I CSK 147/05, nie publ., z dnia 16 stycznia 2006 r., V CK 405/04, nie publ., z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, nie publ., z dnia 21 marca 2007 r., I CSK 458/06, nie publ.). Tak daleko idące wady uzasadnienia Sądu Apelacyjnego nie występują, a ocena prawidłowości rozstrzygnięcia i przyczyn oddalenia apelacji powoda jest możliwa. Sąd wskazał przesłanki wnioskowania, dokonał językowej i funkcjonalnej wykładni przepisów, odwołał się do poglądów judykatury i piśmiennictwa.

Niemniej stanowiska Sądu drugiej instancji w zaskarżonym zakresie nie można podzielić wobec naruszenia art. 105 § 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. 2016, poz. 666, ze zm. - dalej jako u.p.a.p.p). Przepis ten, który w relewantnej części nie uległ zmianie, wprowadza domniemanie, że organizacja zbiorowego zarządzania jest uprawniona do zarządzania i ochrony w odniesieniu do pól eksploatacji objętych zbiorowym zarządzaniem oraz ma w tym zakresie legitymację procesową (ust. 1) i może domagać się udzielenia informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat (ust. 2). Norma ma charakter materialny, a nie procesowy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2009 r. III CZP 57/09, OSNC 2010, nr 4, poz. 49,

wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 r., I CKN 971/98, OSNC 2001, Nr 6, poz. 97). Skarga zasadnie podnosi, że roszczenie informacyjne O. nie musi być kierowane przeciwko osobie, która bezpośrednio naruszyła prawa autorskie (prawa pokrewne), gdyż obok niej legitymowany biernie jest każdy podmiot, w którego posiadaniu znajdują się niezbędne informacje lub dokumenty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 956/14, nie publ.). Konsekwentnie trafnie zarzuca, że z art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. nie wynika obowiązek każdorazowego uprawdopodobnienia przez O., że przysługuje jej wobec naruszcyciela roszczenie o zapłatę, któremu ma służyć roszczenie informacyjne. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lipca 2016 r., IV CSK 653/15 (nie publ.) takiej powinności nie potwierdza wykładnia gramatyczna przepisu. Ustawodawca nie wprowadził bowiem wprost zastrzeżenia tej treści, a nie można go wywieść pośrednio ze zwrotu „niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat. Położono w nim nacisk na „niezbędność”, czyli potrzebę identyfikowaną celem (tu: ustalenia wysokości), a nie na powinność wykazania istnienia zobowiązania pozwanego. Zakres „niezbędności” był w judykaturze interpretowany rozbieżnie. Ostatecznie przyjęto, że obejmuje on informacje konieczne dla ustalenia czy doszło do wkroczenia w sferę objętą zarządem, jeżeli tak jakie utwory (artystyczne wykonania) są wykorzystywane i w jakim zakresie, czy są podstawy do wystąpienia do sądu, o jakim przedmiotowym i kwotowym zakresie żądań, do dokonania weryfikacji już uzyskanych kwot lub umożliwienia ich właściwej redystrybucji (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2009 r. III CZP 57/09, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2013 r., I CSK 617/12, OSNC-ZD 2014, nr 4, poz. 62 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2014 r., I CSK 621/13, nie publ.). Konsekwentnie charakter roszczenia informacyjnego opartego na art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. wyklucza wprowadzenie wymogu bezpośredniego związania z innym, potencjalnym postępowaniem rozpoznawczym. Nie można podzielić, jako niedostatecznie umotywowanego, poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z dnia 17 września 2014 r., I CSK 621/13, w myśl którego bez dostatecznego skonkretyzowania ewentualnych przyszłych roszczeń przez O., nie jest możliwe określenie treści

obowiązku udostępnienia niezbędnych informacji i dokumentów, gdyż to oznaczone roszczenie i jego charakter limitują zakres uprawnień informacyjnych korzystającego/naruszyciela, a nie odwrotnie. W ramach powinności procesowych O. jako powoda mieści się wykazanie statusu prawnego oraz przedmiotowego zakresu zarządzania, gdyż umożliwia to identyfikację zakresu informacji, do uzyskania której jest uprawniony. Nie ma jednak konieczności antycypacyjnego wykazania istnienia zobowiązania pozwanego polegającego na „naruszeniu praw objętych jej ochroną i zarządzaniem”, gdyż jest to materia ew. przyszłego postępowania o zasądzenie. Dopiero na podstawie uzyskanych informacji możliwe będzie stwierdzenie czy jakiekolwiek zobowiązanie, będące źródłem obowiązku pozwanego powstało, a jeżeli tak to czy już wygasło ze skutkiem zaspokojenia w całości lub w części (np. na skutek dobrowolnego świadczenia), czy też istnieje nadal, w tym jako roszczenie niezupełne, które dłużnik może ubezszkuteczyć poprzez podniesienie zarzutu przedawnienia. To stanowisko potwierdza również wskazany szeroki, nieograniczony do bezpośredniego naruszcyciela, zakres legitymacji biernej w sprawach opartych na art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. Do podobnego wniosku prowadzi wykładnia systemowa. Zauważyć należy, że ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych przewiduje zbliżone instytucje prawne w art. 47, który wskazuje, że jeżeli wynagrodzenie twórcy zależy od wysokości wpływów z korzystania z utworu, twórca ma prawo do otrzymania w niezbędnym zakresie informacji i wglądu do dokumentacji mającej istotne znaczenie dla określenia wysokości tego wynagrodzenia oraz w art. 80 ust. 1 stwierdzającym, że sąd właściwy do rozpoznania spraw o naruszenie autorskich praw majątkowych miejsca, w którym sprawca wykonuje działalność lub w którym znajduje się jego majątek, także przed wytoczeniem powództwa rozpoznaje, nie później niż w terminie 3 dni od dnia złożenia w sądzie, wniosek mającego w tym interes prawny o zabezpieczenie dowodów oraz o zabezpieczenie związanych z nimi roszczeń, o zobowiązanie naruszającego autorskie prawa majątkowe do udzielenia informacji i udostępnienia określonej przez sąd dokumentacji mającej znaczenie dla roszczeń, o których mowa w art. 79 ust. 1. Wykluczając *superfluum* uznać zatem należy, że roszczenie informacyjne z art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. jest niezależne i odmienne od środków wskazanych wyżej,

w szczególności nie wymaga wykazania przesłanki zindywidualizowanego interesu prawnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r. III CSK 30/11, nie publ.). Wykładnia celowościowa również nie uzasadnia wprowadzenia wymogu uprawdopodobnienia istnienia po stronie powoda innego roszczenia. Intencją ustawodawcy było zwiększenie zakresu ochrony praw bezwzględnych oraz ułatwienie O. realizacji ustawowych zadań. W powszechnym prawie cywilnym nie ma obowiązku udzielania informacji przed postępowaniem o zasądzenie, w którym realizacja naczelnej zasady prawdy materialnej wyznacza również pozwanemu określone powinności procesowe (art. 3 k.p.c.). Wykorzystanie art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. następuje wówczas, gdy osoba dokonująca reemisji, odmawia współpracy z O., zatem fakt i zakres naruszenia mogą być ustalone jedynie przy wykorzystaniu właściwych środków prawnych. Zgodzić się należy z cyt. wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r., III CSK 30/11, że ochrona praw twórców, będąca przyczyną wprowadzenia tego uregulowania, stałaby się iluzoryczna, gdyby organizacja zbiorowego zarządzania była pozbawiona możliwości pozyskania wiedzy co do rzeczywistego zakresu korzystania przez zobowiązanego z chronionych przez nią utworów (tu: artystycznych wykonania).

Przypomnieć należy, że roszczenia majątkowe wynikające z art. 79 u.p.a.p.p. obejmują naprawienie wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych (ust. 1 pkt 3 lit. a) albo poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu (ust. 1 pkt 3 lit. b), wydanie uzyskanych korzyści (ust. 1 pkt 4), a w przypadku gdy naruszenie jest niezawinione, zapłatę stosownej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego (ust. 3). Odpowiedzialność przewidziana w tym przepisie ma charakter deliktowy z tytułu bezprawnego, tj. bez podstawy ustawowej lub umownej, wkroczenia w cudze prawo wyłączne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2011 r., IV CSK 133/11, OSNC 2012, nr 5, poz. 62). Przepis art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. w części dopuszczającej zasądzenie trzykrotności stosownego wynagrodzenia w przypadku, gdy naruszenie jest zawinione, został uznany za niezgodny z Konstytucją (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r., SK 32/14). W judykaturze przyjęto,

że roszczenie informacyjne oparte na art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. dotyczy, obok wynagrodzeń *sensu stricto*, także innych potencjalnych roszczeń o zapłatę wynikających z naruszeń praw autorskich i pokrewnych (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r., III CSK 30/11, nie publ., z dnia 27 września 2013 r. I CSK 696/12, OSNC 2014, nr 6, poz. 66, z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 95/14). Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela ten pogląd wskazując, że do O. należy wybór jaki poczyni użytek z informacji, w szczególności czy i o jakie roszczenie wystąpi na drogę sądową, a weryfikacja podstawy żądania zasądzenia nastąpi dopiero w takim postępowaniu. W tym stanie rzeczy brak uzasadnienia wprowadzenia wymogu uprawdopodobnienia roszczenia poprzez wiążące oznaczenie jego zakresu czasowego i rodzaju, a za wystarczające należy uznać ogólne wskazanie w ramach podstawy faktycznej powództwa, jakie utwory chronione prawem autorskim (tu: objęte prawami pokrewnymi do artystycznych wykonań) objęte zarządzaniem O. pozwany eksploatuje. Takie stanowisko potwierdza kwalifikacja roszczenia informacyjnego jako samoistnego i samodzielnego procesowo. Brak podstaw do przyjęcia, że występująca w danej sprawie przedmiotowa kumulacja roszczenia informacyjnego i roszczenia o zapłatę w jednym pozwie ogranicza to uprawnienie, determinuje sposób wykorzystania informacji przez O. i uzasadnia podniesienie zarzutu przedawnienia.

Trafna jest zatem skarga kasacyjna w zakresie wskazującym naruszenie art. 118 k.c. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy roszczenie informacyjne przedawnia się w terminie dziesięciu lat, a nie z upływem trzech lat według reguł przewidzianych dla odpowiedzialności deliktowej (por. wyrok z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 956/14, wyrok z dnia 6 lipca 2016 r., IV CSK 653/15). Za zastosowaniem ogólnego dziesięcioletniego terminu przedawnienia bez względu na ew. przyszły sposób wykorzystania informacji przemawia fakt, że terminy przedawnienia mają charakter bezwzględnie obowiązujący, tylko ustawa może zmienić długość terminu przedawnienia przewidzianą dla danego roszczenia, a do jego zróżnicowania brak podstawy normatywnej. Jak wyjaśniono wyżej samoistny materialno-prawny charakter roszczenia informacyjnego pozostaje wprawdzie w związku z odpowiedzialnością podmiotu dokonującego reemisji, wynikającą z różnych podstaw, ale nie wymaga ich wskazania. Sąd drugiej instancji antycypacyjnie

odwołał się do terminu przedawnienia, pomijając, że może być on uwzględniony tylko na zarzut pozwanego a nie z urzędu, ponadto w postępowaniu o zapłatę może być ubezskuteczniony zarzutem naruszenia prawa podmiotowego.

Z tych względów Sąd Najwyższy, wobec zasadności podstawy kasacyjnej uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi drugiej instancji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego postanowiono zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

jw

l.n